

1332 quam oportet fias. Denique ne dixeris in abundantia tua, *Non movebor in æternum*; ne etiam illud quod sequitur, dicere cum gemitu quidem cogaris: *Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus* (Psal. xxix, 7, 8). Curabis potius, si sapis, pro consilio Sapientis, in die malorum non immemor esse bonorum, atque in die bonorum non immemor esse malorum (Eccl. xi, 27).

6. Ergo in die virtutis tuæ noli esse securus, sed clama ad Deum cum Propheta, et dic: *Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me* (Psal. lxx, 9). Porro in tempore tentationis consolare, et dic cum sponsa: *Trahe me post te, in odore unguentorum tuorum curremus*. Sic te non deseret spes in tempore malo, nec in bono providentia deerit, erisque inter adversa et prospera mutabilium temporum tenens quamdam æternitatis imaginem, utique hanc inviolabilem et inconcussam constantis animi æqualitatem, benedicens Dominum in omni tempore, proindeque vindicans tibi etiam in hujus notabundi sæculi dubiis eventibus, certisque defectibus, perennis quodammodo incommutabilitatis statum, dum te cæperis renovare et reformare in insigne illud antiquum similitudinis æterni Dei, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio (Jac. i, 17). Quippe sicut ipse est, ita et tu eris in hoc mundo, nec in adversis timidus, nec in prosperis dissolutus. In hoc, inquam, nobilis creatura facta ad imaginem et similitudinem ejus qui se fecit, antiqui honoris dignitatem receptare, jam jamque et recuperare se indicat, cum sibi indignum ducit huic labenti sæculo conformari, reformari magis satagens, juxta Pauli doctrinam, in novitate sui sensus (Rom. xii, 2), in eam similitudinem in qua se conditam novit; ac per hoc etiam cogens, ut dignum est, sæculum istud, quod propter se factum fuit, versa vice mirum in modum conformari sibi, dum omnia ei cooperari in bonum incipiunt, tanquam in propria et naturali forma, abjecta degeneri specie recognoscens Dominum suum, cui ad serviendum creata fuere.

7. Unde arbitror illum sermonem, quem dixit de se Unigenitus, videlicet si exaltaretur a terra, omnia traheret ad se ipsum; cunctis quoque ejus fratribus posse esse communem, his utique quos Pater præscivit et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. *Et ego igitur si exaltatus fuero a terra, audacter dico, omnia traham ad me ipsum* (Joan. xii, 32). Nec enim temerarie usurpo mihi, fratres mei, vocem, cujus me induo similitudinem. Quod si ita est, non putent divites hujus sæculi, fratres Christi soli possidere cœlestia, quia audiunt dicentem: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum* (Matth. v, 3). Non eos, inquam, æstiment sola cœlestia possidere, qui ea sola audiunt in promissione. Possident et terrena, et quidem tanquam nihil habentes, sed omnia possidentes: non mendicantes, ut miseri, sed ut domini possidentes, eo pro certo magis domini,

quo minus cupidi. Denique fideli homini totus mundus divitiarum est. Totus plane: quia tam adversa, quam prospera ipsius, æque omnia serviunt ei, et cooperantur in bonum.

8. Ergo avarus terrena esurit ut mendicus, fidelis contemnit ut dominus. Ille possidendo mendicat, iste contemnendo servat. Quære a quovis eorum qui insatiabili corde lucris temporalibus inhiant, quidnam de his sentiat, qui sua vendentes et dantes pauperibus, regna cœlorum pro terrena mercantur substantia, sapienter agant necne? Procul dubio respondebit: Sapienter. Quære item cur quod approbat, ipse non facit? Non possum, inquit. Quære? Profecto quia domina avaritia non permittit; quia liber non est; quia non sunt sua quæ possidere videtur; sed nec ipse sui juris. Si vere tua sunt, expende ad lucra, et pro terrenis cœlestia commutato. Si non vales, fatere te pecuniæ tuæ non dominum esse, sed servum; custodem, non possessorem. Denique et conformaris erumenæ tuæ, tanquam servus domine suæ, dum, quomodo **1333** ille illi necessario et congaudet gaudenti, et dolenti condoleat, tu quoque cum crescente tuo marsupio crescis pariter animo, et cum decrescente decrescis. Nam et contraheris tristitia, cum illud exinanitur; et lætitia solveris, aut certe inflaris superbia, cum impletur. Hoc ille. Nos sponsæ curemus æmulari libertatem atque constantiam, quæ sicut bene instructa in omnibus, et erudita corde in sapientia, scit et abundare, scit et penuriam pati. Cum se rogat trahi, ostendit quid desit sibi, non pecuniæ, sed virtutis. Rursum cum se nihilominus de spe reddituræ gratiæ consolatur; etsi deficere, non tamen diffidere se probat.

9. Dicit ergo: *Trahe me post te, in odore unguentorum tuorum curremus*. Et quid mirum si indiget trahi, quæ post gigantem currit, quæ comprehendere nititur eum qui salit in montibus, transilit colles? *Velociter*, ait, *currit sermo ejus* (Psal. cxlvii, 13). Non valet ex æquo currere, non potest pari cum illo celeritate contendere, qui exultat ut gigas ad currendam viam (Psal. xviii, 6); non potest suis viribus et propterea rogat se trahi. Fessa sum, inquit, deficio, nolle me deserere, sed *trahe me post te*; ne incipiam vagari post amatores alios, ne curram quasi in incertum. *Trahe me post te*; quia satius mihi est ut me trahas, ut scilicet vim qualemcunque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis inferas, quam parcens in meo me torpore male securam derelinquas. Trahe quodam modo invitam, ut facias voluntariam; trahe torpentem, ut reddas currentem. Erit quando non indigebo tractoræ, quoniam voluntarie et cum omni alacritate curremus. Non curram ego sola, etsi solam me trahi petierim: current et adolescentulæ mecum. Curremus pariter, curremus simul; ego odore unguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo atque hortatu: ac per hoc omnes in odore unguentorum tuorum curremus. Habet sponsa imitatores sui, sicut et ipsa est Christi. Et ideo non ait singulariter, Curram; sed *curremus*.

10. Sed oritur quæstio, cur similiter, cum se petit trahi, etiam adolescentulas non adjunxit, ut non, *Trahe me*; sed: Trahe nos diceret. Quid enim? fortene sponsa indiget trahi, et adolescentulæ non indigent? O pulchra, o felix, o beata! edissere nobis hujus distinctionis rationem. *Trahe me*, ais. Quære, *me*; et non, Nos? An hoc bonum invides nobis? Absit! Neque enim protinus dixisses adolescentulas tecum esse cursuras, si sola post sponsum ire voluisses. Cur ergo pluraliter mox subjunctura *curremus*, trahi te singulariter postulasti? Caritas, inquit, ita postulabat. Disce per hoc verbum a me in spirituali exercitio duplex auxilium desuper sperare: correptionem, et consolationem. Altera foris exercet, altera visitat intus. Illa reprimat insolentiam, ista in fiduciam erigit; illa operatur humilitatem, ista pusillanimitatem consolatur; illa cautos, ista devotos facit. Timorem Domini docet illa; ista ipsum timorem infuso temperat gaudio salutaris, sicut scriptum est: *Lætetur cor meum ut timeat nomen tuum* (Psal. lxxxv, 11); item: *Servite Domino in timore, et exsultate ei cum tremore* (Psal. ii, 11).

11. Trahimur, cum tentationibus et tribulationibus exercemur; currimus, cum, internis consolationibus et inspirationibus visitati, tanquam in suaveolentibus unguentis respiramus. Ergo quod austerum et durum videtur, retineo mihi, tanquam forti, tanquam sanæ, tanquam perfectæ, et dico singulariter, *Trahe me*. Quod suave et dulce, tibi tanquam infirmo communico, et dico, *Curremus*. Novi ego adolescentulas delicatas et teneras esse, et minus doneas sufferre tentationes: et propterea mecum volo ut currant, sed non ut mecum trahantur; volo habere socias consolationis, non autem et laboris. Quære? Quoniam infirmæ sunt, et vereor ne deficient, ne succumbant. Me, inquit, o sponse, corripe, me exerce, me tenta, me trahe post te; quoniam ego in flagella parata sum, et potens ad sustinendum. Cæterum simul curremus; sola trahar, sed simul curremus. **1334** Curremus, curremus, sed in odore unguentorum tuorum non nostrorum fiducia meritorum: nec in magnitudine virium nostrarum currere nos confidimus, sed in multitudine miserationum tuarum. Nam et si quando cucurrimus ac voluntariæ fuimus, non fuit volentis, neque currentis, sed miserentis Dei (Rom. ix, 16). Revertatur miseratio, et curremus. Tu quidem in virtute tua, tanquam gigas et potens, curris: nos, nisi unguenta tua spiraverint, non curremus. Tu, quem Pater unxit oleo lætitiæ præ consortibus tuis (Psal. xlv, 8), curris in ipsa unctione; nos in illius odore curremus: tu in plenitudine, nos in odore. Tempus esset ut persolverem quod de unguentis sponsi longe supra promisisse me memini, si non hujus sermonis longitudo vetaret. Differo ergo: nam et materiæ dignitas arctari molesta brevitate non patitur. Rogate Dominum unctionis, ut voluntaria oris mei beneplacita facere dignetur ad insinuandam vestris desideris memoriam abundantiae suavitatis suæ,

quæ est in sponso Ecclesiæ Jesu Christo Domino nostro. Amen.

SERMO XXII.

De quatuor unguentis sponsi; et totidem virtutibus cardinalibus.

1. Si ita pretiosa, ita magnifica sponsæ unguenta inventa sunt, quemadmodum cum tractarentur audistis; sponsi qualia sunt? Et si digne ea nos, prout sunt, non sufficimus explicare; haud dubium tamen quin excellentior horum virtus et gratia efficacior sit, quorum solus non solum adolescentulas, sed ipsam quoque sponsam odor excitat ad currendum. Si enim advertis, nil tale de propriis unguentis ausa est polliceri. Et quidem illa optima esse gloriatur; sed non dicit tamen, quia in eis cucurrisset, aut curreret; quod in istorum solo odore promittit. Quid, si ipsam unctionem in se effusam sentiret, cujus ita tenui exhilarata fragrantia permoveretur ut currat? Mirum si non et volaret. Sed dicit aliquis: Desine jam commendare; satis, cum ea cæperis assignare, apparebit quid sint. Non. Minime ego istud polliceor. Sane an vel ipsa sint quæ animo suggeruntur dicenda, crede mihi, adhuc nescire me fateor. Existimo enim sponsum varias aromatum atque unguentorum habere species, et non paucas: et alias quidem esse in quibus singulariter oblectatur sponsa, tanquam propinquior ac familiarior; alias vero quæ usque ad adolescentulas perveniunt; alias quæ pertingunt etiam ad longe positos et extraneos, ut non sit qui se abscondat a calore ejus. Sed licet suavia Dominus universis, maxime tamen domesticis; et quanto quis ei familiaris pro vitæ meritis ac mentis puritate appropriat, tanto eum arbutior recentiorum aromatum et unctionis suavioris sentire fragrantiam.

2. Porro in hujusmodi non capit intelligentia, nisi quantum experientia attingit. Ego vero haud temere mihi arrogarim sponsæ prærogativam. Novit sponsus quibus deliciis spiritus foveat dilectam, quibus singulariter refocillet sensus ejus inspirationibus, et mulceat odoramentis. Sit tibi fons proprius, in quo ei non communicet alienus, nec indignus bibat ex eo; est quippe *hortus conclusus, fons signatus* (Cant. iv, 12). Cæterum derivantur aquæ inde in plateas. Eas me habere ad manum fateor, dum tamen nemo mihi molestus sit aut ingratus, si de publico haurio et propino. Nam ut paulisper ministerium meum in hac parte commendem, nonnullius profecto fatigationis est atque laboris, quotidie scilicet exire, et haurire etiam de manifestis rivulis Scripturarum, et ex eis singulorum necessitatibus inservire, ut absque suo labore quisque vestrum præsto habeat aquas spirituales ad omne opus; verbi gratia, ad lavandum, ad potandum, ad cibos coquendos. Est nimirum aqua sapientiæ salutaris sermo divinus, non modo potans, sed et lavans, dicente Domino: *Et vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis* (Joan. xv, 3). Sed et crudos carnis cogitatus igne **1335** Spiritus sancti accendente coquit divinum eloquium, ac vertit in sensus spirituales et

cibos mentis, ita ut dicas: *Concaluit cor meum, laetra me, et in meditatione mea exardescet ignis* (Psal. xxxviii, 4).

3. Qui mente sane puriori per se ipsos apprehendere sublimiora sufficiunt, quam per nos proferantur, non solum non prohibeo, sed et multum congratulor, dum et ipsi nos patiantur simpliciora simplicioribus ministrare. Quis dabit mihi ut omnes prophetent? Utinam mihi necesse non esset in his occupari! Utinam aut alteri cura incumberet ista, aut certe, quod mallet, nemo in vobis esset qui ea indigeret, essentque omnes docibiles Dei, et ego possem vacare et videre quoniam sponsus est Deus! Nunc vero quem minime interim, non dico intueri, sed ne inquirere quidem licet (quod sine lacrymis non loquor), regem in decore suo sedentem super cherubin, sedentem super solium excelsum et elevatum, in ea forma, qua æqualis Patri in splendoribus sanctorum ante luciferum genitus est, in qua et semper desiderant angeli eum prospicere, Deum apud Deum: ipsum saltem hominem homo hominibus loquor secundum eam formam, in qua, ut se manifestum nimia sua dignatione et dilectione præberet, minoratus ab angelis in sole posuit tabernaculum suum et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo (Psal. xviii, 6). Suavem magis quam sublimem, et unctum, non altum loquor, qualem denique Spiritus Domini unxit, et misit evangelizare pauperibus, mederi contritis corde, prædicare captivis indulgentiam, et clausis apertionem, prædicare annum placabilem Domino (Psal. lxi, 1, 2).

4. Salvo igitur cuique, quod forte sublimius subiliviusque de Sponsi unguentis speciali munere sentire sibi et experiri donatum est, ego quod de communi accepi, profero in commune. Ipse siquidem fons vitæ, ipse fons signatus, de intra hortum conclusum erumpens, per os Pauli fistulam suam, tanquam vere illa sapientia, quæ juxta beati Job sententiam *trahitur de occultis* (Job. xxxviii, 18), in quatuor sese rivos diffudit, et derivavit in plateas, ubi videlicet et assignat nobis eum factum a Deo sapientiam, et justitiam, et sanctificationem, et redemptionem (I Cor. i, 30). Ex his utique quatuor rivis, tanquam pretiosissimis unguentis: nil enim obstat utrumque intelligi, et aquam, et unctionem; aquam, quia mundant; unctionem, quia fragrant: ex his, inquam, quatuor præmissis, tanquam unguentis pretiosissimis, super montes aromatum de cœlestibus speciebus confectis, tanta Ecclesiæ nares odoris suavitas replevit, ut mox a quatuor mundi partibus excitata illa dulcedine, supernum prope-raret ad sponsum, tanquam vere illa regina austri festinans a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, opinionis siquidem odore provocata (III Reg. i, 1-7).

5. Sane et Ecclesia non ante currere valuit in odore sui Salomonis, quousque is qui ab æterno ex Patre sapientia erat, factus est ei in tempore a Patre sapientia, quo ipsius odorem percipere posset.

A Sic justitia, sic sanctificatio, sic et redemptio nihilominus ei factus est, ut horum quoque in odore currere posset, cum hæc æque omnia in se ante omnia esset. Nam et in principio quidem erat Verbum (Joan. i, 1); sed tunc demum ad videndum ipsum pastores venerunt festinantes, cum nuntiatum est factum. Denique et loquuntur ad invicem: *Trans-eamus usque Bethlehem, et videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus, et ostendit nobis*. Et sequitur, quia *venerunt festinantes* (Luc. ii, 15, 16). Prius non se movebant, dum Verbum erat tantum apud Deum. At ubi Verbum, quod erat, factum est, ubi hoc Dominus fecit et ostendit; tunc venerunt festinantes, tunc cucurrerunt. Quomodo ergo in principio erat Verbum, sed Verbum erat apud Deum, factum est autem quatenus esse inciperet et apud homines: sic nihilominus in principio sapientia erat, erat justitia, erat sanctificatio et redemptio, sed angelis; ut esset et hominibus, fecit eum hæc omnia Pater, et fecit quod Pater. Denique qui factus est, inquit, *nobis sapientia* 1336 a Deo (I Cor. i, 30). Non ait simpliciter, *qui factus est sapientia*; sed, *qui factus est nobis sapientia*: quoniam quod erat angelis, factus est et nobis.

B 6. At angelis, inquis, quomodo redemptio fuerit, non video. Nec enim auctoritas Scripturarum uspiam assentire videtur, eos aliquando aut peccato exstitisse captivos, aut morti obnoxios, ut necessariam haberent redemptionem, exceptis duntaxat illis qui, superbæ lapsu irremediabili corruentes, redimi deinceps non merentur. Si itaque angeli nunquam redempti sunt, alii utique non egentes, alii non promerentes; alii quidem, quia nec lapsi sunt; hi autem, quia irrevocabiles sunt, quo pacto tu dicis Dominum Jesum Christum ei fuisse redemptionem? Audi breviter. Qui erexit hominem lapsum, dedit stanti (*alias statum*) angelo ne laberetur, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc a captivitate defendens. Et hac ratione fuit æque utrique redemptio, solvens illum, et servans istum. Liquet ergo sanctis angelis Dominum Christum fuisse redemptionem, sicut justitiam, sicut sapientiam, sicut sanctificationem: et nihilominus tamen hæc ipsa quatuor esse factum propter homines, qui invisibilia Dei non nisi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciere possunt (Rom. i, 20). Sic ergo omne quod erat angelis, factus est nobis. Quid? Sapientia, justitia, sanctificatio, redemptio. Sapientia in prædicatione, justitia in absolutione peccatorum, sanctificatio in conversatione, quam habuit cum peccatoribus; redemptio in passione, quam sustinuit pro peccatoribus. Ubi ergo hæc a Deo factus est; tunc Ecclesia odorem sensit, tunc cucurrit.

D 7. Vide jam quadrifariam unctionem, vide affluentissimam atque inæstimabilem suavitatem ejus, quem unxit Pater oleo lætitiæ præ consortibus suis. Sedebas, o homo, in tenebrosis [*alias tenebris*] et umbra mortis per ignorantiam veritatis; sedebas

vinculus catenis delictorum. Descendit ad te in carcerem, non ut torqueret, sed ut erueret de postestate tenebrarum. Et primo quidem veritatis doctor depulit umbram ignorantie tuæ luce sapientie suæ. Per justitiam deinde, quæ ex fide est, solvit funes peccatorum, gratis justificans peccatorem. Quo gemino beneficio implevit sermonem illum sancti David: *Dominus solvit compeditos, Dominus illuminat cæcos* (Psal. cxlv, 7, 8). Addidit quoque sancte inter peccatores vivere, et sic tradere formam vitæ, tanquam vitæ, qua redires ad patriam. Ad cumulum postremo pietatis reddidit in mortem animam suam, et de proprio latere protulit pretium satisfactionis, quo placaret Patrem; per quod illum plane ad se versiculum traxit: *Apud Dominum misericordia, et copiosa apud eum redemptio* (Psal. cxxix, 7). Prorsus copiosa; quia non gutta, sed unda sanguinis largiter per quinque partes corporis emanavit.

8. Quid tibi debuit facere, et non fecit? Illuminavit cæcum, solvit vinculum, reduxit erroneum, reconciliavit reum. Quis non post illum libenter atque alacriter currat, qui et ab errore liberat, et errata dissimulat; qui deinde merita vivendo tradit, præmia moriendo conquiri? Quam excusationem habet qui in odore horum unguentorum non currit, nisi ad quem forte odor minime pervenit? Sed enim in omnem terram exivit odor vitæ; quoniam misericordia Domini plena est terra, et miserationes ejus super omnia opera ejus. Ergo qui vitalem hanc sparsam ubique fragrantiam non sentit, et ob hoc non currit, aut mortuus est, aut putidus [*alias, putridus*]. Fragrantia fama est. Pervenit [*alias, prævenit*] opinionis odor, excitat ad currendum, perducit ad unctionis experimentum, ad bravium visionis. Vox una lætantium, omnium pervenientium: *Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum* (Psal. xlvii, 9). Omnino propter mansuetudinem, quæ in te prædicatur, currimus post te, Domine Jesu, audientes quod non spernas pauperem, peccatorem non horreas. Non horruisti confitentem latronem, non lacrymantem peccatricem, non Chananæam supplicentem, non deprehersam in adulterio, non sedentem 1337 in telonio, non supplicentem publicanum, non negantem discipulum, non persecutorem discipulorum, non ipsos crucifixo- res tuos. In odore horum currimus. Porro sapientie tuæ odorem ex eo percipimus quod audivimus quia si quis indiget sapientia, postulet eam a te, et dabis ei. Aiunt siquidem quod des omnibus affluenter, et non impropere (Jac. i, v). At vero justitiae tuæ tanta ubique fragrantia spargitur, ut non solum justus, sed etiam ipse dicaris justitia, et justitia justificans. Tam validus denique es ad justificandum, quam multus ad ignoscendum. Quamobrem quisquis pro peccatis compunctus esurit et sitit justitiam, credat in te qui justificas impium, et solam justificatus per fidem, pacem habebit ad Deum. Sanctitatem quoque suavissime et copiosissime tua redolet non solum conversatio, sed et conceptio. Peccatum siquidem

A non commisisti, nec contraxisti. Qui ergo justificat a peccatis sectari desiderant deliberantque sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum; audiant te clamantem: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum* (Levit. xix, 2). Considerent vias tuas, et discant a te quia justus sis in omnibus viis tuis, et sanctus in omnibus operibus tuis (Psal. cxliv, 17). Jam redemptionis odor quantos currere facit? Cum exaltaris a terra, tunc prorsus omnia trahis ad te ipsum. Passio tua ultimum refugium, singulare remedium: Deficiente sapientia, justitia non sufficiente, sanctitatis succumbentibus meritis, illa succurrit. Quis enim de sua vel sapientia, vel justitia, vel sanctitate præsumat sufficientiam sibi ad salutem? *Non quod sufficientes*, inquit, *simus cogitare aliquid a nobis tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est* (II Cor. iii, 5). Itaque cum defecerit virtus mea, non conturbor, non diffido. Scio quid faciam: calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo (Psal. cxv, 13). Illumina oculos meos, Domine, ut sciam quid acceptum sit coram te omni tempore (Sap. ix, 10), et sapiens sum. Delicta juventutis meæ, et ignorantias meas ne memineris (Psal. xxiv, 7), et justus sum. Deduc me, Domine, in via tua (Psal. lxxxv, 11), ut sanctus sum. Verumtamen nisi interpellat sanguis tuus pro me, salvus non sum. Pro his omnibus currimus post te: dimitte nos, quia clamamus post te.

9. Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium unguentorum: sed videas alios vehementius studiis flagrare sapientie, alios magis ad penitentiam spe indulgentie animari, alios amplius ad virtutum exercitium vitæ et conversationis ejus provocari exemplo, alios ad pietatem passionis memoria plus accendi. Putamus nos de singulis posse reperire exempla? Currebant in odore sapientie, qui missi fuerant a Phariseis, cum reversi dicerent: *Nunquam homo locutus est* (Joan. vii, 46); utique admirantes doctrinam, et confitentes sapientiam. Currebat in hoc ipso odore sanctus Nicodemus, qui *venit ad Jesum nocte* (Joan. iii, 2), in splendore multo sapientie: de multis quippe instructus edoctusque recessit. Verum in odore justitiae cucurrit Maria Magdalena, cui *dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum* (Luc. vii, 47). Justa profecto et sancta, et non jam peccatrix, quemadmodum Phariseus exprobrabat, nesciens justitiam seu sanctitatem Dei esse munus, non opus hominis: et quia non modo justus, sed et beatus, cui non imputabit Dominus peccatum. An oblitus erat quomodo vel suam ipsius, val alterius corporalem tangendo lepram fugarat, non contraxerat? Sic tactus a peccatrice justus justitiam impertit, non perdit; nec sorde peccati, qua illam mundat, sed inquinat. Cucurrit et Publicanus, qui cum propitiationem peccatis suis humiliter imploraret, *descendit justificatus*, teste ipsa Justitia (Luc. xviii, 14). Cucurrit Petrus, qui lapsus *flevit amare* (Luc. xxii, 62), quatenus culpam dilueret, recuperaret justitiam. Cucurrit David, qui reatum agno-

scens et confitens, audire meruit: *Et Dominus transtulit a te peccatum tuum* (II Reg. xii, 13). Porro in sanctificationis odore Paulus currere se testatur, cum Christi se imitorem esse gloriatur, dicens ad discipulos: *Estote imitatores mei, sicut et ego Christi* (I Cor. xi, 1). Cucurrerunt et omnes qui aiebant: *Ecce nos reliquimus* **1338** *omnia, et secuti sumus te* (Matth. xix, 27.) Desiderio quippe sequendi Christum reliquerant omnia. Hortatur generaliter universos ad eundem odorem ista sententia: *Qui se dicit in Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, et ipse ambulare* (I Joan. ii, 6). Jam qui in odore cucurrerint passionis, si audire vis, universos martyres accipe. En quatuor unguenta assignata habetis; primum, sapientiæ; secundum, justitiæ; tertium, sanctificationis; quartum, redemptionis. Tenete nomina, percipite fructum; et compositionis modum, vel numerum specierum, quibus confecta sunt, nolite requirere. Non enim facile in sponsi unguentis hæc præsto esse possunt nobis, quemadmodum in superioribus illis sponsæ fuerunt. In Christo nempe rerum plenitudo est sine numero, et sine modo. Nam et sapientiæ ejus non est numerus (Psal. cxlvi, 5); et justitia ipsius sicut montes Dei (Psal. xxxv, 7), sicut montes æterni; et sanctitas singularis, et redemptio inexplicabilis.

10. Dicendum et hoc, quia frustra hujus sæculi sapientes de quatuor virtutibus tam multa disputaverunt, quas tamen apprehendere omnino nequiverunt, cum illum nescierint, qui factus est nobis a Deo sapientia docens prudentiam; et justitia delicta donans; et sanctificatio, in exemplum temperantiæ continenter vivens; et redemptio, in exemplum patientiæ fortiter moriens. Forsitan dicit aliquis: Cætera bene conveniunt, sed sanctificatio ad temperantiam minus proprie referri videtur. Ad quod respondetur primum, id esse continentiam, quod temperantiam. Deinde usitatum in Scripturis, sanctificationem pro continentia seu munditia poni. Denique quid illæ apud Moysen tam crebræ sanctificationes aliud erant, quam quædam purificationes hominum temperantium se a cibo, a potu, concubitu, hisque similibus? Sed audi ipsum præcipue Apostolum, quam familiare habeat vel uti, vel usurpare sanctificationem in hoc sensu. *Hæc est, inquit, voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione et non in passione de siderii*; item: *Non enim vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem* (I Thess. iv. 3-7.) Liqueat quod sanctificationem pro temperantia ponit.

11. Educto itaque in lucem quod subobscurum videbatur, redeo ad id unde digressus eram. Quid vobis cum virtutibus, qui Dei virtutem Christum ignoratis? Ubinam, quæso, vera prudentia, nisi in Christi doctrina? Unde vera justitia, nisi de Christi misericordia? Ubi vera temperantia, nisi in Christi vita? Ubi vera fortitudo, nisi in Christi passione? Soli ergo qui ejus doctrina imbuti sunt, prudentes

dicendi sunt; soli justi, qui de ejus misericordia veniam peccatorum consecuti sunt; soli temperantes, qui ejus vitam imitari student; soli fortes, qui ejus patientiæ documenta fortiter in adversis tenent. Incassum proinde quis laborat in acquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat, quam a Domino virtutem: cujus doctrina, seminarium prudentiæ; cujus misericordia, opus justitiæ; cujus vita, speculum temperantiæ; cujus mors, insigne est fortitudinis. Ipsi honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen

SERMO XXIII.

De tribus modis contemplationis circa Deum, sub figura trium cellarum.

1. *Introduxit me rex in cellaria sua.* Ecce unde odor, ecce quo curritur. Dixerat quia currendum, et in quo currendum; sed quo currendum esset, non dixerat. Ergo ad cellaria curritur, et curritur in odore qui ex ipsis procedit, sponsa illa solita sua sagacitate præsentiente, et cupiente in ipsius plenitudinem introduci. Verum de cellariis his quid sentiendum putamus? Cogitemus ea interim loca quædam redolentia penes sponsum, plena odorem, referta deliciis. In istiusmodi nempe officina **1339** potiora quæque ex horto, sive ex agro servanda reponuntur. Illuc ergo pariter currunt. Qui? Spiritu ferventes animæ. Currit sponsa, currunt adolescentulæ; sed quæ amat ardentius, currit velocius, et citius pervenit. Perveniens, non dico repulsionem, sed nec cunctationem patitur. Sine mora aperitur ei, tanquam domesticæ, tanquam charissimæ, tanquam specialiter dilectæ, et singulariter gratæ. Adolescentulæ autem quid? Sequuntur a longe; neque enim, cum adhuc infirmæ sint, pari possunt devotione cum sponsa currere, nec ipsius omnino imitari desiderium et fervorem; ideoque tardius pervenientes, foris remanent. At charitas sponsæ non quiescit, neque insolescit, ut assolet, successibus suis, ut eas obliviscatur, consolans magis et hortans ad patientiam, quatenus æquanimiter et sui ferant repulsam, et illius absentiam. Denique et nuntiat eis gaudium quod percepit, non ob aliud sane, nisi ut sibi congaudeant, dum confidunt minime alienum fore a se, quidquid gratiæ matri accesserit. Nam nec illa ita proficere curat, quo ipsarum negligat curam; nec juvandos suos profectus putat illarum damno. Quocumque proinde meritorum prærogativa tollatur ab illis, charitate absque dubio et pia sollicitudine necesse est eam semper esse cum illis. Oportet denique eam sponsum suum imitari, et petentem nimirum cœlos, et nihilominus in terris cum suis se fore usque ad consummationem sæculi pollicentem. Sic et ista, quantumvis proficiat, quantumlibet promoveatur; cura, providentia atque affectu ab his, quas in Evangelio genuit, nunquam amovetur, nunquam sua viscera obliviscitur.

2. Dicitur itaque eis: *Gaudete, confidite. Introduxit me rex in cellaria sua* [alias, cubiculum]: putate et vos pariter introductas. Sola introducta videor; sed

soli non proderit. Vestrum omnium est, meus omnis profectus: vobis proficio, vobiscum partibor quidquid plus forte vobis meruero. Vis indubitanter scire quia in hoc sensu et affectu locuta sit? Audi quid illæ respondeant. *Exsultabimus et lætabimur in te.* In te, inquit, *exsultabimus et lætabimur*: nam in nobis necdum meremur. Et addunt, *Memores uberum tuorum*, hoc est, æquanimiter sustinemus dum venias, scientes te plenis ad nos reversuram uberibus. Tunc nos confidimus exsultare et lætari, memores interim uberum tuorum. Quod adjungunt, *super vinum* (Cantic. i, 3), significant se adhuc quidem pro sui imperfectione carnalium desideriorum, quæ vino designantur, recordatione pulsari: vinci tamen eadem desideria memoria abundantæ suavitatis, quam jam ex uberibus fluentem expertæ sunt. Dicerem de uberibus, si non me satis dixisse superius meminissim (serm. 9). Nunc vero vides quomodo de matre præsumunt, quomodo ejus lucra et gaudia sua reputant, propriæ repulsæ injuriam illius introductione consolantes. Minime ita confiderunt, nisi matrem agnoscerent. Audiant hoc prælati, qui sibi commissis semper volunt esse formidini, utilitati raro. Erudimini, qui judicatis terram. Discite subditorum matres vos esse debere, non dominos; studete magis amari, quam metui: et si interdum severitate opus est, paterna sit, non tyrannica. Matres fovendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Mansuescite, ponite feritatem; suspendite verbera, producite ubera; pectora lacte pinguescant, non typho turgeant. Quid jugum vestrum super eos aggravatis, quorum potius onera portare debetis? Cur morsus a serpente parvulus fugit conscientiam sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tanquam ad sinum recurrere matris? Si spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis; considerans unusquisque se ipsum, ne et ipse tentetur (Galat. vi, 1). Alioquin ille *in peccato suo morietur: sanguinem autem ejus, ait de manu tua requiram* (Exech. iii, 20). Sed hæc alias.

3. Nunc quoniam litteræ consequentia ex his quæ prætaxavimus manifesta est, videamus jam de cellariis **1340** quid spiritualiter sentire debeamus. In consequentibus mentio fit etiam de horto et de cubiculo, quæ ambo nunc adjungo istis cellariis, et in præsentem disputationem assumo: nam simul tractata melius ex invicem innotescunt. Et quæramus, si placet, tria ista in Scripturis sanctis, hortum, cellarium, cubiculum. In ipsis nempe libenter Deum sitiens anima versatur et moratur, sciens se ibi absque dubio inventuram quem sitit. Sit itaque hortus simplex ac plana historia; sit cellarium moralis sensus; sit cubiculum arcanum theoricæ contemplationis.

4. Et primum quidem historiam ad hortum puto non immerito deputari, quod in ea inveniantur viri virtutum, tanquam ligna fructifera in horto sponsi et in paradiso Dei, de quorum bonis actibus ac moribus quot sumis exempla, tot carpsis poma. An forte

quis ambigat Dei esse plantationem bonum hominem? Audi sanctum David de virto bono quid canat. *Erit, ait, tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, et folium ejus non defluet* (Psal. i, 3.) Audi Jeremiam eodem spiritu concinentem, et eisdem pene verbis. *Erit tanquam lignum, inquit, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod ad humorem mittit radices suas, et non timebit cum venerit æstus* (Jerem. xvii, 8). Item Propheta: *Justus ut palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur* (Psal. xci, 13). Et de se ipso: *Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei* (Psal. li, 40). Est ergo historia hortus, et ipsa tripartita. Continentur namque in ea cœli et terræ creatio, reconciliatio, et reparatio. Creatio quidem, tanquam horti satio sive plantatio. Reconciliatio autem, quasi germinatio satorum vel plantatorum. Tempore nempe suo rorantibus cœlis desuper, et nubibus pluentibus justum, aperta est terra et germinavit Salvatorem (Isai. xlv, 8), per quem facta est cœli terræque reconciliatio. Ipse est enim pax nostra, qui fecit utraque unum (Ephes. ii, 14), pacificans in sanguine suo quæ in terris sunt, et quæ in cœlis (Coloss. i, 20). Porro reparatio futura est in fine sæculi. Erit enim cœlum novum, et terra nova: et colligentur boni de medio malorum, tanquam fructus de horto, in Dei promptuaria reponeudi. *In die illa, ut scriptum est, erit germen Domini in magnificentia et gloria, et fructus terræ sublimis* (Isai. iv, 2). Habes igitur tria tempora in horto historici sensus.

5. In Morali quoque disciplina tria æque advertere est, cellas quasi tres in cellario uno. Et idcirco forsitan pluraliter *cellaria* dixit, et non cellarium, cellarum videlicet hunc numerum cogitans. Infra denique introductam se gloriatur *in cellam vinariam* (Cantic. ii, 4). Nos ergo, quia legimus: *Da occasionem sapienti, et sapientior erit* (Prov. ix, 9): habentes occasionem ex vocabulo quod Spiritus sanctus cellæ huic censuit imponendum reliquis quoque duabus nomina imponamus, aromaticam uni, et unguentariam alteri. Causas horum vocabulorum videbimus postea. Nunc autem advertite cuncta apud sponsum salubria, cuncta suavia reperiri; vinum, unguenta, aromata. *Vinum*, Scriptura teste, *lætificat cor hominis* (Psal. ciii, 15). Exhilarari nihilominus faciem in oleo legis (*ibid.*), quo utique pulveris pigmentorum infunditur, ut unguenta fiant. Aromata non modo grata suavitate odoris, sed vi quoque medendi utilia sunt. Merito se introductam illuc exsultat sponsa, ubi tanta redundat ubertas gratiæ.

6. Sed habeo et alia nomina puto et evidentiorum sui gerentia rationem. Et ut suo ordine nominentur, primam nuncupaverim discipline; secundam, naturæ; postremam, gratiæ. In priori discis juxta ethicæ partis rationem inferior esse, in sequenti par, in posteriore superior: hoc est, sub alio, cum alio, super alium; vel sic, subesse, coesse, præesse. Pri-